

Реве, свище заверюха.
По лісу завило;
Як те море, біле поле
Снігом покотилось.
Чорнобрива Катерина
Найшла, що шукала.
Дунув вітер понад ставом —
І сліду не стало [1, с. 39].

Так, за допомогою пейзажного опису Тарас Шевченко зобразив страшний фінал життєвого шляху нещасної і покинутої всіма Катерини. Зокрема, зимова завірюха, зображена в цих рядках, символізує невизначеність самої героїні, і її трагічний вибір – самогубство.

Як бачимо, пейзажні описи надають поемі «Катерина» особливої виразності, підсилюють ідейний задум автора і виступають важливим стилістичним прийомом.

Список використаних джерел:

1. Шевченко, Т. Г. Кобзар. К. : Видавництво «Дніпро», 1971.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-272-5-48>

Нікітюк Я. В.,
аспірантка 3-го року навчання
спеціальності 10.01.04 «Література зарубіжних країн»
кафедри англійської філології
Запорізького національного університету

АКУЛЬТУРАЦІЯ ЯК ПРОЯВ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР: РЕЦЕПЦІЯ ШЕКСПІРА В ІТАЛІЇ

Доба Відродження була епохою турбулентних культурних контактів, активних взаємовпливів та безпосереднього культурного обміну. Культурні стосунки між Англією та Італією є особливо цікавим об'єктом дослідження, адже ці дві європейські країни наділені харизматичною культурною ідентичністю і мають як подібні риси, так і вражаючі відмінності. Крім того, культурний діалог між Англією та Італією був надзвичайно інтенсивним та плідним попри релігійні та політичні розбіжності. Шекспір став «провідником» цього діалогу, а його твори до сьогодні залишаються міжкультурним «містком», що уможливило активний міжкультурний обмін. Саме тому розгляда

творчості великого англійського драматурга з точки зору теорії акультурації бачиться доцільним та продуктивним. Отже, в рамках даного дослідження нас цікавить акультурація саме як феномен який дозволяє дослідити взаємний вплив Шекспіра та його творів на Італію та власне роль самої Італії, яка надіхнула великого драматурга та дала поштовх для написання його «італійських» творів.

Питанням інтертекстуальних зв'язків між Італією та Шекспіром займається доволі широке коло вчених, серед яких Мішель Мараподі [57, 1], Агостіно Ломбардо [454–462, 3], Гвідо Феррандо [12, 4], Джек Д'аміко [23, 2]. Цій проблематиці був навіть присвячений окремий випуск *Shakespeare Yearbook* [517, 5]. Проте, розгляд італійського шекспірівського дискурсу з точки зору теорії акультурації до сьогодні не ставав метою комплексного літературознавчого дослідження.

Вивчення акультураційних процесів, в яких брали участь Шекспірові твори, бачиться нам цілком правомірним, адже міжкультурні контакти в межах італійської складової шекспірівського дискурсу з повним правом можна розглядати як процес взаємовпливу контактуючих культур, за якого відбувається часткове засвоєння елементів культури-донора культурою-реципієнтом, в результаті чого ці елементи у свою чергу зазнають змін у нових умовах, модифікуючи культурні репертуари обох сторін діалогу. В даному контексті обидві культури – англійська та італійська – постають одночасно донорами та реципієнтами, збагачуючи одна одну. При цьому, акультурація відбувається як на груповому рівні – на рівні культур, що впливають одна на одну, так і на рівні індивідів – італійські твори впливають на творчість Шекспіра, а Шекспірові твори, в свою чергу, здійснюють вплив на творчість італійських майстрів слова і митців.

Говорячи про акультурацію в контексті шекспірівського дискурсу варто зауважити, що розуміння цього феномену в рамках літературознавчого дослідження дещо відрізняється від культурологічного та соціологічного, адже літературознавство має справу не тільки і не стільки з індивідами та групами, скільки з літературними текстами. Саме тому у данному дослідженні ми розглядаємо «італійські» твори Шекспіра як суб'єкти акультурації. Ці твори «подорожують» з однієї культури в іншу, забезпечуючи міжкультурну комунікацію.

Крім того, варто відзначити, що саме акультураційні процеси в рамках італійського шекспірівського дискурсу були і залишаються такими активними завдяки тому, що суб'єкти цього процесу постають важливими чинниками загальної соціалізації індивіда та його інкультурації, адже для кожного освіченого англійця обов'язковими

є знання про культуру Італії, а кожен культурний італієць повинен мати уявлення про творчість Шекспіра.

Крім того, варто згадати про те, що акультурація є процесом довготривалим і у випадку шекспірівського дискурсу продовжується і сьогодні. У різні історичні періоди на неї впливає комплекс чинників, які змінюють характер її протікання. Серед цих чинників найбільш важливими є наступні три наступні групи. По-перше, це ступінь диференціації приймаючої культури. Як відзначають вчені, «суспільство, що має розвинені системи моралі, права, художньої культури, естетики, філософії, в змозі адаптувати функціонально прийнятні нововведення, не підриваючи основну духовну структуру» [87, 6]. Саме такими високорозвиненими суспільствами є англійське та італійське. Високий рівень розвитку дозволив цим двом культурам здійснити культурний обмін без будь-яких втрат, збагативши одна одну. Другим фактором є тривалість контакту: розтягнуте в часі міжкультурне спілкування між Англією та Італією крізь Шекспірові твори призвело не до шокowego стану і відторгнення, а до звикання і поступового прийняття. Третім фактором, який зазнав з часом суттєвих змін, виступили політично-економічні умови взаємодії: політичні стосунки між цими двома країнами були різними у різні епохи і безперечно впливали і на культурні зв'язки, у тому числі, за посередництвом шекспірівського дискурсу. Зокрема, в процесі перетворення англійської мови, літератури та культури на домінуючі в сфері міжкультурної комунікації, діалог між Англією та Італією принаймні частково набув форми культурної експансії, одним з засобів якої стали і Шекспірові твори. Втім, з плином часу і зміною соціально-історичних умов, експансія поступилась місцем культурній дифузії. Продуктом та механізмом такої дифузії є, приміром, шекспірівський туризм в Італії. Крім того, слід відзначити, що, наприклад, будинок Джульєтті виступає в цьому контексті продуктом реадаптації італійською культурою власних культурних здобутків, осмислених Шекспіром.

Отже, акультурація, що відбувається в рамках шекспірівського дискурсу, є процесом двоспрямованим. Так, приміром, ідеї італійських гуманістів знаходять відлуння у багатьох шекспірових творах, а створені його поетичною уявою образи італійських локацій і характерів впливають на культурне життя Італії, сприяючи топографічній міфотворчості і розвитку літературного туризму. Така своєрідна «шекспірізація» Італії, в свою чергу, впливає на подальші театральні, кінематографічні, живописні, музичні інтерпретації Шекспірових текстів, що свідчить про глибинні рівні міжкультурної взаємодії. Тому правомірно виділити два основні вектори

акультураційних процесів в межах шекспірівського дискурсу. Перший вектор – це італіоцентричний вектор. Шекспір неодноразово зображував Італію та італійців у власних творах, тим самим опосередковуючи запозичення елементів італійської культури англійською культурою. Другий вектор є англоцентричним або шекспіроцентричним. Цьому вектору відповідає розвиток шекспірівського дискурсу на території Італії, який включає переклади, постановки, екранізації, творчі переробки, літературно-критичні та наукові тексти, об'єкти літературного теризму, тощо.

Список використаних джерел:

1. Marrapodi M. *Shakespeare, Italy, and Intertextuality*. Manchester : Manchester University Press, 2004.
2. D'Amico J. *Shakespeare and Italy: The City and the Stage*. Orange Grove Books, 2009. 216 p. URL: <https://ufdc.ufl.edu/AA00011658/00001> (дата звернення: 11.09.2020)
3. Ferrando G. Shakespeare in Italy. *The Shakespeare Association Bulletin*. Vol. 5. No. 4 (OCTOBER, 1930). Pp. 157–168. <https://www.jstor.org/stable/23676137>
4. Lombardo A. Shakespeare in Italy. *Proceedings of the American Philosophical Society*. Vol. 141. No. 4 (Dec., 1997).
5. *Shakespeare and Italy (Shakespeare Yearbook) (v. 10)*. / ed. by Holger Michael Klein, Michele Marrapodi. New York : Edwin Mellen Press, 1999.
6. Боголюбова Н. М., Николаева Ю. В. Межкультурная коммуникация. В 2 ч. Часть 1 : учебник для академического бакалавриата. Москва : Юрайт, 2016.